

Niamuno Sargas

broliams Lietuviškiams žinės parnešas.

„Niamuno Sargas“

Tilžeje, kas ketvergą išdūdamas, laštūja prie arcziausiojo pušto ar per gromatnešį apsteliūtas ant bertainio meto 50 peningiu, su prinešimu i namus 65 peningius. Ir pati laitraščio išleistuve Tilžeje, pylimo ulchžioje (Dammstraße) 2. bute, priima apsteliūtinimus arba ištrašymus.

**Žėnai mylėsim cėcorystę,
Drąsei užtaršim lietuvystę!**

Apsakymai

i „Niamuno Sarga“ įstatomieje laštūja po 10 peningiu už kožną smulksį raštą išpausią eilutę ir yra šio laitraščio išleistuve priimami. — Gromatas ir rantraščius del laitraščio siunčiamus priima redytuve Tilžeje, pylimo ulchžioje (Dammstraße) 2. bute.

5. num.

Tilžeje 21. janvvarijū 1886.

1. metas.

Apsteliūtinimus ant „Niamuno Sargo“

wiři cėcoriškėjie puštai už 50 pf., už 65 pf. i namus parnešant, ant metu bertainio priima; taip pat Tilžeje „Niamuno Sargo“ išleistuve, pylimo ulchžioje 2., **L. M. Stakelys**, wofiškoje ul. 73, **Wehmeyer'io** pasekėjas, šeršai ties rotuže, **D. Pėterait'is**, wofiškoje ul. 14, **A. Kalvaitis**, wofiškoje ul. 29, **Fricas Lenk'is**, augštoje ul. 47.

Kalbos dalykūse.

„Puše — daugiaus už wiską.“
(Pabaiga.)

Keliantime i kitą Wendu kėmą, kur kitas mokitojas — šėip ne burnas žmogus, ale smarškus pawofieczytiūtojas — kitą budą tur. Ten aš įykį sutikau kokią šuilokę mergaitę, kuri man kokią strymutę panešti turėjo. Ant kelio šakiau: „Dabar šakyt, tu tik wis wofiškai mofinama buwai. Ar man galėtumbei koki pojmeli iš wofiškos i wendišką kalbą perstatyti?“ Tai šakiau pradžia 90tojo pjamo: „Herr Gott, du bist unsere Zucht für und für“, ir t. t. — Ta eilutė wiena iš tuju yra, kurią aš pirmiausei, mažas kufidėlis budamas, nū sawo nabastinintės motynės, išsimokinęs buwau, ir prie kurios dar wis numanau, kaip gilei motynės kalba ir mofklas, jei neišrauji su gwoltu, kufidėliams ant wijados eina i širdį — wis dar, prie to žodžio, ir to pirmojo moflo atfinenu, o to del ir kitiems toki moflų palikti ir apgiti norėčiau. —

Mergaitė tūs žodelius ir be jokio patikimo iš galvos pasfaiyti galejo, išimant wieną — ir mofitoją dar mofitigalinti — klaidą, kurią pastui pasakysiu. Šėip liežuvelio malunelis wijai nepeiktinai įukoši wofiškai.

Dabar perstatyt wendiškai. — Na, „pone — Diewe — tu — esi musu“. Gerai! Ale Zuzucht, kas tai? —

„Nežinau.“ — Kas tai fliehen? — „Lėti“. Ne, tai fliegen. Ale fliehen? — „Nežinau.“ — Na, tai yra pabėgti, ir Zuzucht, tai yra toks, pas kurį gali pabėgti ir pagalbos jėštoti, kad wienas tamę peršėinėja. Ale für und für, kas tai? — „Nežinau.“ — Ehe denn, kas tai? — „Nežinau.“ — Die Berge worden, kas tai? — „Musu mofitojas mus yra pamokinęs, die Berge Wort“ (tai butu, kalnai žodis).

Mergaitė juš, nežinodama tą wofišką žodį worden (pastoje), buwo tą žodį taip apkreipusi, kad nors bile kokia mislis su nesuprastūju žodžiu susiglaudė.

Tai wiską tikrai išguldžiau, o tai išmintingoji mergaitė, kuri wijai ne per sawo kaltybę buwo pasilikuši tolia nežinėle, smutnai šakė tūs žodžius, kurie ant wijados — o ipaczei Lietuwos atsimenant — man dywinai graudžei atskamba atsiminime: ak, kad ir musu mofitojas muus įykį

taip išguldyti norėtu, ką mes turime mofitėsi! Tai tik žinotumbime, kas tai, ką mes mofinami.“ Toks graudus pasigūdimas, toks tykus dusawimas, tos bėdnosios mergaitės, tai ir buwo lyg kokia brangi ašarėlė, kurę ponas Diemas i sawo žaką bus šurinkęs.

Ji buwo mofinama wieno mofitojo, kurs wiską aštriaušei ant wofiškos kalbos werczia ir retai sawo kufidui ir sawo paties prigintąjį kalbą prie moflo wartoja.

Tai, ką randame? Tikri wendiški mofitojai, su tikra ir išmintinga idėmbe prieš sawo taratū, o su tikra meile prieš sawo kufidius, wis suprantamai mofidami, nū pažįstamos kalbos pradėdami, ir wiską, ko reikia, išguldėdami, — tie lačzeig menkiaus cėšo, ale protingiaus, ant wofiško moflo wartodami, daug, labai daug ištaišo. O kitas, wiską sawo cėšą su gwoltu ant privertimo prie wofiškos kalbos wartodamas, labai menkai ištaišo. Anie didžios garbės nū musu augščiausios wyriausybės werti ištaišti buwo. Šis, jei ponas geeimrotas taip toli — ir pas jį — butu nukeliawęs, wos butu su įykį sawo kufidius už ang bėdnąjį, iš priegimties gana galbės turincią mergaitę išmintingėneis padaryti galejęs — o kas žin koki apsudymą jis nū pono geeimroto butu girdejęs!

Mes, prigimtosios kalbos užtarėjai, tankei šame priešininku apfelbiami, buš mes tą patrijotišką, wofišką moflą trūdinti jėšką. Ne trūdinti, bet padauginti, pagerinti, bei tikrai paaugštinti. Katrie pasirodė, kad geriaušei mofą wofiškai, ar tie wieną dalį sawo cėšo, arba tie wiską sawo cėšą ant wofiško moflo wartojusieji? Tie, kurie daugiaušei ir tikrausieji, o ipaczei pirmiausieji ir iš pradžios, sawo kalboje mofinami buwo!

Neapfelbkite mus, kurie tikro wofiško moflo ir tikrame cėše norime, buš mes wofiško moflo wijai nenorį, menkiaus norį. Mesakytė, kad wienas nenorį šėti, šėti, kadangi jis šako, kad, pirm šėjimo, reikiant arti ir ešėti. Mesakytė, kad wienas nenorį arti, kadangi jis wengia arklį prie antrojo žagrės galo pafinkyti. Ir mes norime wofiškos kalbos, ale tikrai suprastos, šwiesei apšwiestos, su prigintąjį kalbą, kaip anose Wendu šuilėse, sandoroje susiwiencyjančios kalbos. Mes daugiaus wofiškai prašome, ne kaip jus, nėša mes norime, kad kufidis

po tikro supratimo sawo kalbos, ir wofišką kalbą tikrai waldyti, ale ne, kaip paukštis, tikrai ištarti galetu. Jei jums pareina ant gero ir plataus wofiško moflo, tai anos Wendu šuilės geriaušigij moflo budą ašlei nurodė. Ale rods, jei bile tam ant to wyriausieji pareina, re kad taip daug wofiškos kalbos, kaip galima, butu mofinama, bet kad taip daug lietuwiskos kalbos, kaip galima, ir taip greitai, kaip galima, butu išnaikinama, — tai rods neturite daryti, kaip anie Wendai, kurie augščiausigij gyrių, užšėpnė. Jie tą užšėpnė — ar dabar atmiši mislę ano šenojo grykoniškiojo priežodžio? — beje jie tą gyrių užšėpnė, kadangi jie žinojo, kad puše cėšo wofiško moflo su prigintąjį kalbą yra naudingėne už wiską cėšą be prigimtosios kalbos — beje, kad moflo ir kalbos dalykūse, kaip kucžės ir kitūse dalykūse, tankei „puše yra daugiaus už wiską“!

D-rs. G. J. J. S. iš/Wr.

Lietuwiskos kalbos mokslas.

Žolanai lietuwiskos kalbos moflą pawelhyjantieji.
(Priemazga.)

A. Žemoji klasa.

Mofitojas wiską sawo akylystę ipaczei tam tur prikriipti, kad aushs ir burna wofiškai nemokanczio kufidio jau pirmūju šuilės aplantymu prie cychstos wofiškos kalbos butu pripratinama. Del to jis tur aštriu aštriaušei ant to daboti, kad wofiškai kalbantieji kufidei gražei, permanomai ir cychtai wofiškai kalbėtu.

Del to wiři padawadyjimai, kuriu wijai klasai reikia klausyti, po išguldymo ir geros parodos tur wofiškoje kalboje nusidūti.

1. Kalbos mokslas.

a. Kąmymas suwienklas su šailymu.

Wofiškai kalbantieji šuilokai tur per wiską šuilės laiką wienintelei wofiškai škaityti ir rašyti. Wiři tam reikalingieji išguldymai tur buti atliekami wofiškoje kalboje.

Ir wofiškai nekabantieji kufidei ant šios klasos tiktai wofiškoje kalboje tur škaityti ir rašyti. Ant to kufidei šitokiū budu tur buli pritaikomi: jiems škaitomas šmotelis žodis po žodžio tur buti wofiškai išguldomas ir prigimtoje kalboje parodomas, kol kufidis tai permans. Po tam mofintinis wofiškoje kalboje tur pats škaityti ir sawo paties žėdžės, ką škaitęs, wēl papasakoti.

Wēliausieji gale trecziojo šuilės meto tur lietuwiskieji wafai taip toli buti išmokinti, kad jie

kožnq dalešq sawo pyweleše gražei wofišfai pasfaihtyti ir ant klaišymu wofišfoje kalboje apie sfaitytiniu pasilaikymą dawadnei atsiliepti gal. Toktai tur kudikei patys be jokios pagalbos mokėti.

b. Škaitymo pamokslui,

prie kurio žodžių ir pasilaikymu išguldytas priklauso, prisiglaudžia mokslas kalbėti su mažaisiais suilokais, pagal pyweles jiems į rankas įdūtas. Toje tur būti įstatyti aprašymai tokiu daigtu, kuriūs kudikis tankei arba kas dieng apie sawę mato, kaip tai sawo namus, daržą, lauką ir t. t. Daug tokiu tinkanciu daigtu yra numoliawota ant abrozu, kuriūs Wilke ir Winkelmann'as tam dalykui yra taisyę. Daigtai ant tu abrozu esantieji tur būti iš wišu pusiu apmąstomi ir kudikiams išguldomi. Ezitas apžvalgomas kalbos mokslas tur iš pradžių paeiliui pagal išmofitą dawadq wofišfoje kalboje sekančiu budu nusidūti.

Kudikei pirmą metą į suilę eidami tur išmokti wišus jiems rodomūsius daigtus, su ju įpatybėmis pasijinti ir wofišfoje kalboje trumpais žodžiais ištarti.

Kudikei antrąjį ir trečiąjį suilės metą einantieji tur be swetimos pagalbos sawo paczių žodžiais tai, ką išmofę, išmanomai wofišfoje kalboje papasakoti.

Žei pyweleše sfaitymai giesmės dawade yra sutaisyti, tai ir tie tur būti taip mofinami, kad kudikei tą sfaitymą tur išmanyti galėti. Del to toš, taip wadinamosios giesmės, tur taip ilgai būti mofinamos, kol kudikei jas iš galvos moka. Taip jau tur mokėti ir ju balsą.

Kudikei trečiąjį suilės metą lankantieji tur bias giesmeles gerai mokėti, gerai jas išmanyti, gerai giedoti ir wofišfoje kalboje apie ju pasilaikymą paczių žodžiais papasakoti.

(Toliaus bus fitą syki)

„Ant kalbos turi teisybę“.

(Pasitakojimas.)

Nacijonaliliberolis.

Ezleswife senei kanfino

Deniškicjie Wofieczius,

Su gwołtu jie wis mofino

Deniškai wišus waitus.

Kas tai buwo per biaurybę,

Kalbą Wofiecziams atimt!

Ant kalbos turi teisybę,

Kaip turi teisybę gint!

Pietuwininkas.

Tai tiesa! aš tau sakyti,

Kas man rodos apie tai;

Aš tauwę ką pamofysiu,

Ką tu rasi nežinai.

Dr toks žodis: „Gal kas puti
Žemėj wardu Denemart“;

Ar tai ir fitur gal buti?

Nepadymyk, nepabarė.

Nacijonaliliberolis.

Aš žinau, ką tu sakyti,

Ką tu nori wël užtept;

Tik ką galime daryti?

Winfyta, tai reik pakept.

„Už teisybę ein galybę,“

Ezitą priežodį žinai;

Wis kalta yra silpnybę,

O taip bus ir amžinai.

Pietuwininkas.

Bus ar nebus! tik dumofiu:

Dievs nēr gataws šim mete;

Žei užtrušiu, tik žinosiu,

Tik teisybę yr swete.

Bus ar nebus! tik sakyti,

Lufuriūt nors yr wale:

Ezion teisybę nepawysiu,

Alle bus anam gale.

Silwatikus (Dras G. J. J. S. iš Gr.

Priczkaus Wiliaus I. ipatishkas prisai- kinimo budas.

Didysis Priczkaus, pasakojama, syki nuteliawo į Prusu provinciją. Prusu prezidentas, ponas v. Massow'as, buwo prileistas pas karalių. Reštulingai, ale tik meilingai, sake karalius: „Aš tauwę padariau prezidentu, tai man ir reikia tauwę tikrai pažinti gauti. Tikrai sakant, aš pats wyriausiasis teisybės aprupintojas sawo žemeje esu, kurs tur išlaikyti tiešą ir teisybę, ale aš tik negaliu wišq aprupinti, man tokiu žmoniui reikia, toks ir tu esi, kurie kitiems teisybę parupintu. Aš pats jaučiu, kokias swarbias pareigas turiu. Neša ne tiktai wišo to pikto, ką darau, rofundą turiu dūti, bet ir wišo to gero, kas per mano kaltybę neyra daroma. Taip jau ir tu. Daryk wišq wis pagal sawo sąžinę, nežiurėk ant weido žmoniui, bet buf teišus, judyk,

n'atbodamas nei šiofio nei tokio, buf apcēras, buf ponas arba buf bernas. Ar tu girsi teisei, teisei turi judyt, wis turi klasti sąžinai, šep —“ Tai karalius kelis žingsnius waitę cziojo stuboje, tada atsfreipdamas pas prezidentą, sake: „Mano tētatis*) turejo ipatishq budą sawo urėdininkams prisiekti dūti. Žis jūs nuwede į wieną stubą, atdarę langą, iš kurio kartumės (galgēs) matyti buwo, emė prie rankos tą urėdininką, kurs prisiekti turejo, ir sake: „Na, aš tu kuriu, kad tu man wernai šlužysi, šep —“ Tai sakydamas, pirštu nurodydavo į anas kartumes. Ale aš tikrai galiu sakyti, mielasis Massow, kad nei wienam žmogui ant sweto jo tarnai nėra šlužyję werniaus kaip mano tētacziai.“

Tai yr pamoflo pilnas nusidawimelis, weik galėtum sakyti, lyg toks tekstas, apie kurį galime pamoflq laikyti. Al, kad ir musu kelintam tokias kartumes mielasis ponas cēcorius dar galētu parodyti, ir kad jis dar galētu aną pagirtąjį frufį Priczkaus Wiliaus I. taip wartoti, kad jis kelintam nebyliui žuniui burną atwertu, kurs rods begėdiškai užpūla wargingus ir sweczius, ale ponu sopagus laižydamas ir ju kšneliu laukdamas, neišsibrįsta melus, prigawimus, zokano peržengimus, ir wišofq neteisybę, kur reikia, apstūsti, ale wišofq teisybę — beje ir warginu, baimingu Pietuwinintu teisybę, kur reiketu, užtarti. Kas tras yra žmogus pagal širdį didžiojo Priczkaus, ar toks, kurs, pagal sawo geriausiąją sąžinę, wišus teisybės perkreipimus, wišus žmoniui paishadyjimus, kurie galiausiai ir walbžiai neišpajafomą iškadą darys, walnai ir nei šiofio nei tokio n'atbodamas, apjako, arba toks, kurs, tokio augšteinio pono rustawimo bijodamas, arba jo apglostymo jieškodamas, kšnelio arba ženklio lufuriūdamas, prieš gereinę sąžinę tyl, kad reiketu tikrai loti, tikrai kalbėti. Wofišfai tokie žmonės Streber wadinami — mes lietuwifkai galėtum bime sakyti: sopagu laižytojai — tikras maras mušu częso! Al, ko del ans Priczkaus Wiliaus prisaičinimo budas tapę prastotas! Rasi dar kelis sykius apie fitą didžiojo Priczkaus tekstą pamoflq laikyti reikes.

Dras G. J. J. S. iš Gr.

*) Priczkaus Wiliaus I., Prusu karalius.

Motyna ir duftė.

Pagal Wycher'ą.

(Priemagga.)

4)

Urte išmiflyjusi žiurėjo į sawo sfraitą. Jos krutinė kilo ir susitraukė greicziaus. Kraujas mušo jai į skrustus, ir koja iš netyčių pasipyrė ant pafoku, taip kad ntyšs cypšdamas persiwėrė. Tarši ne wišai jai buwo lengwu padaryti galą, ir ne wišai taip rustai ji ant galo jam tarė: „Šwaryk tai saw iš galvos, Jonai, tai yra paitystė. Aš nenoriu ištėkti“.

Ži prieg tam ištiefė ranką ir pastumė jį į šalį. Bet jis nenorei jos klaušę, nusitwėrė jos ranką per narius ir stiprei ją laikė. O tai wël jai labai netiko, ir taip prasidėjo mažas tšymasi, prie ko abudu jūfesi. Urte nesistengė iš sawo wišu sylu, kitaip ji butu tūjau wiršų gawusi. Bet staigu jis ją atleido. Nės tiesiog dabar atsidarė durys iš prieangės ir Magdė įėjo į widų. Ži parėjo nū kunigo ir buwo wišai baltai apsnigta. Išsigandusi ji apsisitojo ir akis išplėtus stebėjosi į šiūdu, kaip į koki wišai dywinq atsitikimq. Ar tai buwo jos motyna — ar tai buwo Jonas Kalwaitis? Jos siauras weidelis taip išbalos, kaip kad baltas buwo sniegas ant jos šepetos. Bet akys jos degė mažne ap-

maudingai. Jonas jau senei buwo priėjęs prie lango, ir paėmė wël sfaityti laikraštį, o ji wis nejudėjo iš wietos.

Urte pasijūrejo į ją. Ži suprato, kad Magdė to wišo nebuwo laukusi ir negalejo suglausti į daigtą tą atsitikimq. Buwo jos išbidumui prieš pasakyti ką nors, kas butu galeję rodytiesi kaip kokiui atsiprašymu. Kam tai reikėjo atsiprašinėti sawo waito? Del to ji ištare storu balsu: „Kam priņepei sniego pilną widų? Žuf ir lauk galejei nusipurtyti“. Po to ji nutwėrė šaudykle, primušo ataudą ir wël stropei įniko į sawo darbą. Kad ji po walandos pasitelusiėjo žiurėti pietu, nėkas nebutu matęs ant jos nei krišq ištubumo. Ži buwo tokia, tokia ji wišados budawo.

O Magdė wišq popietį lindojo baiminga fer-
teje. Sawo motynai ji dawė nemeilingus at-
sahumus, o Kalwaiczini atfuko nugarg, kad jis
ją kalbindawo. Pasiputusi ji nenorejo su jūmi
drange sfaityti bybeles arba jam pasakoti, ką
kunigas šendien buwo šnekejęs. Kad jis, kaip
kad tankei pasijūfaudamas darydawo, jai nutwėrė
už peczių, ši apmaudinga jį paginė šalin. „Ko
tau, waife, šendien trufsta?“ klaušę jis iš tiesu
nusistebedamas. „Nėko — wišai nėko“, atfate ji

patyczionis. „Tegul su manimi nėkas nesielfgia
kaip su kudikiu“. Žis iš jos gerūju jūfawosi.

Ateinanciją ir dar fitą dieng Magdė tyfojo,
ką darys jos motyna ir Kalwaitis. Kad jūdu
buwo wienu, tai ji staiga ir su trenfmu
atidarė duris, pažiurėjo į widų ir wël atsitraukė
tūjau. Ritąsyk kada duris klafėjo atwiros, ji
ant pirštu galu tilei įėjo į widų, užlindo už ka-
klio arba už didelios lowos, iš wiršaus už-
dengtos su mēlina užklode, o iš šaliu raudonai
kryžiūtu užkaba. Ži turejo patēmyting neramumq.
Wišof darbą ji emė į rankas, kad ji wël tūjau
padetu šalin. Szuniui ji gnaibė ausis ir my-
niojo jo kofas, taip kad jis kaudamas bęgo pa-
sislepti. Ko del tu kanfina tą ghwūlėli?“ klaušę
Kalwaitis meilei graudendamas. „Del to kad aš
jo nekenciu“, atfate ji karczei. „Aš ir ką fitą
negaliu apfėti.“

Wienof Jonas rado progą pasifnefėti wienu
pradžia, nėkam negirdint, su Urte, ir šnektą jis
wišūmet nukreipdawo tūjau ant piršlybu. Jos
priešinintysie kas kartąėjo mažyn; ji jau ap-
siēmė apmiflinėti išgales, ką ji tūrētu atmainyti,
jūfawosi iš sawo rufflu ant kaktos ir raudonawo,
kad jis ją wadindawo gražia moterifke. Riką
nedeldienę jūdu kruwoje wāžawo į bažnyczią; czia

Cėcorystės saimas

12. jan. darbo turėjo su apakęžijavimu cuforais. Mums Lietuvininkams tai menkai rūp, ar cuforius porą pinigų brangėnis ar pigėnis, to dėl ir nėko apie tai nepranešime.

14. jan. buvo kalbama apie nefurius mentos wercijos afekzjės paangštino dalykus.

15. ir 16. jan. saimas turėjo darbą su Ventu paslo, d-ro v. Jazdewskio, pasipriešijimu dėl išvartymo tokios daugybės nekaltų žmonių iš žemės. Prie stalo bunto roto nekas nesiranda. Diebknecht'as sąsto, jog nešą werta didžios žemės toks pasiėgimas, kaip išvartymas Ventu iš žemės rubežiu. Bismarkis buvo prieš Ventus rašęs, trumpą częsą pirm to, kaip Priczkus Wilius IV. apie jį sąst: „raudonas rėjalcijonėras atsidūda fraujais; rasti weliaus wartotinas.“ Szijai myras yra dabar ministeriu prezidentas ir cėcorystės kanceleris. Už giminytę stow augščiaus žmogistystė. Marija Terėzija pirm savo smerczio sąst, jog nešą taip neapgaileinti, kaip Ventijos dalijimą. Ventai nepastojo Wofieczei, ale rods Wofieczei Elzase Prancuzai, kadangi ezion walnybė turėjo. Wofietis, jei jam praštai eina, ištraukia, o Prancuzas tame patime atsitikime maištą kelia. — v. Reinhoben'as (iš cėcorystės partijos) primena, jog spaudimai ir negeri weikimai berods atsitinka, ale kam tai reikią prie didžiojo warpo kabinti (!!!)? Žmonės džiaugiantiesi, kad waldžią su stipria sawo paczių meile turį. — Ridert'as mišlyja, jog waldžia dar nėko nedariusi dėl išteisinimo išwarmy 30,000 Ventu, kurie galetu Prusu twirtybę i priegadą pargabenti. Teatimena kiekvienas, tų Wofieczei, 1870 kad rašę, sąst, kaip ju brolei iš Paryžo tapę išguiti. Szitą pasiėgimą Wofiecziu waldžia „barbaryste (nežmogistystę)“ wabina, ir waldžios nrediški laikraščiai pranešę, kad Wofietija swetytės prišatymą nėkados neperžengjenti. — Wišu partiju paslams dar šep ir taip ginczyjus galiausei išwarmyus peikiąs užmanymas gauna wiršų.

18. jan. turėjo saimas darbą su pustu ir tolašiu etatu.

Šis swetur.

Estreikija. Kaip kudai Wofiecziams Estreikijoje, rodosi, eina, matyti iš naujo padawadyjimo Taaffės ministerijos, kuri nor weikimą „šuliu draugystės“, užsiėmusios išlaikymu šuliu

ne wofistose žemės dalyse, susiaurinti. Estreikiu waldžia tai draugystei susinešimą su šalinėmis draugystėmis (šaip ten wadina „Zweigvereine“) ir tuju gruntawojimą uždraudę. — Kas tam ne malonu, nei kitam nedaryk!

Mastolija. Waršawoje tarp wyriausiojo gubernatoriaus Gurko ir kuratoriaus Waršawos moflo šryties ginczas pafiles dėl studentu nepalajawimu agronomistose (laufinintistose) šulieje Pulawyje. Tenai nefurjai Mastolius studentas dėl nyjilististų išleidyti tapę suintas. Jo draugai buvo susitarę jį išwalnyti. Szitie nepalajawimai per istiją nedelę trukę.

Bulgarija. Bulgarijos kunigaikštis Aleksandras tapęs ant 5 metu wyriausiuju guverneru rytinės Rumelijos, kuri nū Turkijos atspile, sustano pramintas. Už tai Bulgarija apsiimanti 300,000 swaru sterlingiu (6,000,000 markių) dūklės (tributo) mofeti.

Spanija. 3 Madritą parėjo žinę iš Kartogenos mēsto, kad ten maištas pafiles. Nefurjai seržiantas su apginklūtais laufinintais i twirtynę (peštungą) įjweržęs. Penkios kunpanijos žalneriu wienof maištintikus prawariuos, kurie ant akruto, ju jau laufusio užsigelbėję.

— Karalene Izabele ne i Paryžą, kur per daug radikalai ponawodami „pawarytę karalene“ užfabinetu, bet ant Sicilijos sąstos i Palermą traufia.

Šis Wofietijos.

Berlynas. Dabar tik pareina žinę apie tai, tų popežius dėl Karolynu sąlynu įsinešęs ir tų Wofietijos bei Szpanijos pasiuntinei Ryme sawo parašais po tų sudumtine patwirtingę. Pagal tai 1) Szpanijai prišlaušo wiršinintystę ant tu sąlynu, 2) Szpanija tur pasižadėti, dawadą ten išlaikyti, 3) Szpanija tur Wofietijai pawelėti kupezytę ten waryti, žwejeti, akrutams apšioti dėl angliu paėmimo, 4) Szpanija tur prižadėti walnybę Wofiecziams ten gyventi ir lauku pirtki. — Tai wišu šautjimu galas.

— 14. jan. cėcorius žemės saimą atwėrę su kalba, kurioje už wišą jam išrodytą meilę ir linkejingą dėlawojo atsimindamas ir labinanczios dalinintystės swetimu žemiu, kurios ant Wofietijos pasiitėdamos ilgą triwojimą palajaus pažada.

Poznanis (Pozai). Wyriausioji wyškupystė iš šio mēsto i Berlyną tapjenti perfelta, idant wyšfupas daugiaus po waldžios išeime, ne kaip po Ventu butu. Ant wyriausiojo wyškupo sošto pareišęs nefurjai Ventas klebonas iš Szlezijos.

Brombertis. Nefurjai rubsiuwys iš Wornžės baifios nepalaimos tapę istiktas. Pas jį buvo atėjęs nefurio dware gaspadorius, kursai su puczka, nū sienos painta, įsinešosi. Rubsiuwini wos pasakius, kad su puczka saugotusi, kuri užpromyta esanti, buwis įupystėjo, ir šitai negywas ant žemės fraujuse papludo.

Šis Lietuwas.

Tilže. Tilžter Zeitung'a nefurį išgagstingą (bene pramanytą) nusidawimą iš bažnyczkiemio Š. (Tilžės apiegarbėje bažnyczkiemio su šlaityne Š. prasidedanczio wišai nesiranda!) papasakoja. Bėbuduwojant ang bažnyczią reikę keli grabus perfelti. Taip wiengą šwėžų grabą atkaidami atradę czia palaidotą mergaitę knupczia grabe begulinczią, plaukus išsidraufusią, waidą, galwą drabužius susipletusią! Pagal šeforiu mišlį palastoji mergaitė buf tik apmirusi buwusi ir jau palaidota budama atšibudusi! Tėwu gailestis esąs be galo didelis.

— 14. š. m. tapę iš Miamuno ties wandens ulpczia ištrauktas lowonas buf nefurio nefenei prapulusio Land'o iš Katytistiu.

— 14. š. m. wieno wėžimo arklei nū wieno kiemo pasiėaugtę perwaziawo ties judbuczių wėžimą ufininko B. iš Kr. Ant šio wėžimo buvo tėwas su sunumi. Tėwas sunkei tapę prie galwos suronytas, kad šeforiska pagalba buvo reikalinga. Sumus laimingiaus iš tos nepalaimas išėjo.

Naujoji. 17. š. m. tapę susitejimas lietuwištos draugystės Wyrtės Naujojoje atliktas. Šis Tilžės atwaziawusi 15 šnariu atrado ant 3 žėgoriaus po pietu jau wišas swethyczias Seitner'io kupinas sweczii. Wufu draugystę nefur nebuwo radusi toki meilingą priėmimą kaip Naujojoje. Wyriausei tai uždėlawotina Rujaus, Žamniaus ir Lorenščazio ponams, kurie wišą kū imagiaušei buvo surdę. Sweczii su šnareis buvo susitejusi apie 200, taip mergistų, kaip moferistų ir wyristų. Susitejimas tapę atwertas perdetinio d-ro Bruažio ant 3 žėgoriaus po pietu su meilingu pasweikininimu wišu tikruju Lietuwininku ir Lietuwininku. Pirmiaušei Žankus kalbėjo apie tai: „Ko dėl šendieniški Lietuwininkai sawo giminiškus reitalus nepažįsta?“ Kalbėtojas išgulbė, kad Lietuwininkai ne kalti, bet kad kitos prašalaiczių klastos jūs i tų baifių nepalaimą įbradinusios, swetimu genczių wiliuojimai gražis įaldiezuwawimais, moflo attraufimui prigintioje kalboje. Prie to dar tapę kalbėtojas išguldyta, kad musu kaimynai rupinasi kiek įmanymdami Lietuwininkus i nemiemybę parwesti, o tai nusidūda daugiaus per lietuwiškus išgamius, katrie tikro moflo apie teisybę nepažįsta, tiktai tų nū nefuriu už ang-pinigių paršidawusiu gimines draugu girdeję wėl toliaus atis užmerkę pliaufia. Wofietieje Lietuwininkai mažne wiši nor gedetieji tokios wėrnos, istoriskai nekaltos gimines ir tewištes. Žiems tik didžioji mekforiskoji tewište galwoje maišosi, noris jos pilwe randasi didžiausios begedytės ir nuspaudimai nekaltųjų žmonių, katrie wėrnais pagalbininkais ju rubežiu iššpletimams buvo, ir už tai atmošezciu gauna, „kad tu mane beaugindamas silpnas arba silpneintis už mane pastojei, tai aš tamę suėdu“. Bet Lietuwininkai

tai galejo buti istartas paslutinyšis žodis. Pietus walgę tyledami, o i pawakare buvo parupinta baczka alaus, o bernas ir sluginę išėjo sukwesti kaimynus ant cziasnies. Tai buvo istabus atsitikimas, ir wiši užprašytieji susirinko. Endriuwėnė wišiams apgarfino, kad Žonas Kalwaitis bus jos wyru. Šis to nebuwo daug padymu. Suprantamas tai daigtas, kad Kalwaitis negalejo gauti gerešnios paczios ir Urte gerešnio wyro. Alus buvo labai skanus, o už tai gėrimui nebuwo galo, iki ant garbės jaunikio ir jaunofios nebuwo istuštintas paslutinyšis užbonas.

Tarp to linkimo trenkimo nekas nepastebėjo, kad nebuwo Magdės. Kam jį rūpėjo, tas mišlyjo, kad jį nuėjusi i kamarą atsigulė. Bet jį nebuwo nuėjusi gulti, ji tik šlaistėsi šen ir ten ant wiefkelio, norint rudens oras buvo gana šaltas. Urte bandė, pirm ne kaip susirinko sweczai, tų didelę naujieną imeilauti. Bet Magdė tūjau išwidaus iššibrowė. Ji bėgo kaip pasiutusi katė per daržą, per blyškę, per tatą, per rugieną i girę. Czia tik ji pamatė, kad jai pašui šefė kiemo šū. Ji warė bardama jį namon, bet šis špfi jis jos neklausė ir ne toli pabėgęs wėl i jį žiurejo žibancziomis akimis. Dabar jį pasiėautę jį, apkabino jo kaską rankomis, bucziawo jį meilei

ir grandžei werfė, ir spaudė sawo įkaitų waidą i jo drėgnai šaltas kudlas. Žis tarytum nemofėjo iš to gauti išminties, lasktė aplinkui kaip pasiutęs ir rausė lodamas geltomus lapus, taip kad jo užpakalėje dulkū-dulkais esjo iki medžių šaku, ant kurių gulėjo sniegas ir dabar kaip kokia baidyklė špogėjo. Magdė ne ilgai ištriwojo girėje. Jos swaicziojimas emė dirbinėti. Žai wis ir wis esjo i mišlį giesnė, kur našlatis wailas apkabina aužulą ir jį maldauja, kad pasiwerstų i jo tėwą.

Ar iš tu žaliu šalelin

Nebus baltos rankos?

Ar iš tu žaliu lapelin

Ne meiles žodelėi?

Aš našlatis iš czia ejau,

Werkdams karczes sąfareles,

Nepawirto aužulėlis

I mano tėwų.

Nei-gi žališios šaleles

I baltas rankeles,

Nei-gi žaličie lapelėi

I meilius žodelius.

Kaip jį niuniawo tos giesmės raudulingą balsą, jos akys pastebėjo kas žin tų tamjū ant žemės, o widuryje to raudonai kas žin kas žybėjo. Czia gulėjo afmens, apdengti rudens lapais. Žai atėjo ant seiles, kad jos tėwas taip pat galejo

gulėti ant mušawietės, ir iš jo žaizdos kratinėje tefėjo fraujas. Szū peršoko per wiršų, o ji šukterėjo. Garšas atsiliepė. Ji bėgo kaip wējama, iki wėl pasieko lauką. Šis tolo ji matė šwiesą per langus namų tėwu. Ji bėgo nū namu tolyn, wiefkeliu iki bažnytkiemio. Ant kapiniu užbėgusi melbėsi ir wėl werfė. Ji nežinojo, ko jai reikėjo, bet jai šlėgėjo kaip toks atnū ant krutines ir dygėjo kaip adatomis i jos širdį. O kad jį butu galejusi numirti! Aplink pusiau-naktį jį pagrįžo namon. Didžiojoje stuboje jį girdejo, kaip įkėsi ir dainawo. Ji šlindo i trobutę išimtininku ir pasišlijio ant lowos senutės, išfiniaupė i priegalwį ir ausis užsiklipo pirštais. Wišai nuwargusi jį ant galo įmigo.

Ant rytojaus jį sirgo, labai sirgo. Bet i motynos stubą jį nesileido nešti; senuczei turėjo jį palikti pas sąwę. Wakar ir jie gėrė linkimai su kitais, o šendien jie nekino Urte už tai, kad jį išteka. „Tu wargdienėle,“ tarė jie, „tu našlaitė, dabar gauši patėwį. Tawo motyna užmirš tawęs wėl sawo jauno wyro, o tawo turtą saugti lapės.“ Magdė tarė: „Tegul jį išteka, jis wis nepašlits mano tėwu. Mano tėwas nūmirė, aš nenoriu kito tėwu. Nefumet aš jo nepripažįstu sawo tėwu.“ (Dar ne wiškas.)

pirmieji buvo, katrie „žverinį žmogų atgrasino, pirmiausiai esti žmogėnos,“ o bene ir vėl atgrasys; o kad mofiti Lietuvininkai gėdysi buti Lietuvininkais, tai jie dar ežeso tur prisiversti, o kaip matyti, ir pradeda apmislinti savo būrytes. Toliaus kalbėtojas priminė, kad tokie deputacijonai ir peticijonai mums menkai gero tegal atgauti.

„Kad ant šveto mums išklikti,
Darba reik patiemis atlikti.“

noris jiems tūni ir neįtikumbime. Ant galo pridūrė kalbėtojas, kad mes turime vienybę laisvę su kognu Lietuvininku, katraš dar save per Lietuvininką skaito, neathodami to, ar jis po Maskoliaus, ar po Pruso valdžia yra, ar jis tokio ar kitokio tikėjimo butu, ir nedarytumbime gineza dėl nės. Tam atsiliepė nekursai Szim-latis iš Pafalnes kaip didžiausias priešininkas to, kad tai neteisybė, but Lietuvininkai esą Ma-fskoliaus spaudžiami, o taip pat Lenku bei Wo-licziu; jis atvirai pasakė, kad Lietuvininkai patys nekam newerti žmonės; wienol save tikru Lietuwininku rolawosi!! Toliaus Sz. mityjo, kad mes negalime draugauti su tokiais žmonėmis, kurie nor wienybę tarp wisu Lietuwininku seti. Kad Lietuwininkas iš Maskolijos dwasikštai susineša su Lietuwininku iš Prusijos, tai jis polytiškai nufizengia. Sz. per daug pradėjus į polytiškus dalykus maišyti, turėjo jam buti žodis atrau-kiamas. (Pabaiga kita syki.)

Kaukėnai. Nekursai kuryšwys buvo į pirštą išpiowes. Jis nės iš to neįsidarė, kol ronai pasipiktinus pirštas suputo. Tada reikėjo ir lektorius. Ale šiojo pagalba atėjo per wėlai. Bėdžius turėjo po baifiomis kanciomis dėl kraujo apsimūdyjimo mirti. Tai kognam tesie graudenimu, kad ir prie dar taip mento kuno furonyjimo saugotusi.

Kraupiška. Ezion į wietą mirusiojo kan-terio Rudacio kanteris Mathiat'is tapė įvestas 10. š. m. — Nekuriam ufininkui ezion pat wienoje naktįje wirtutinėje stuboje po kaminu pra-dėjo degti. Palaimingai ugnį laiku užėjo ir išgesė.

Lenkwiečiai. Szioje parapijoje parašai rentami maldos gromatai iki Ragainės lantroto, kad šafija butu būdojama tarp Lenkwiečių pagal senąjį wieskėlį per Szermus, Balandžius, Ašmu-waitkumus (per Žilū ir Kraupiško šafiją), tada

per Ustwieczins, Uželknius ant Seflasiu šale Žrutes šafijos.

Rusnė. Lašiu žweyba tapė ant 6 metu 7. š. m. parjamdyta. Daugiausiai siulė Rosen-berg'is, butent 3026 mk. Kitūse metuše tapė už 5600 mk. ta žweyba parjamdyta. Žwejai gūdziafi, kad menkai kwapiu, demynakiu sugawę.

Žilei. Gale praėjusiojo meto Lietuwininkai Užlaužiu šuiles buvo peticijong išsiuntę, kad jiems Lietuwininką mofitoją atkeltu (šantysis nemotąs Lietuwiškai). Waldžia ir atsiuntė Lie-tuwininką mofitoją Rymantą iš Rudekiu, o Wofietį kitur iškėlė. Taip wisur tur buti, tur Lietuwininkai yra.

Klaipėda. Sziporiu ir styriminku mėgini-mas didžioms kelsonėms šimet šime meste bus 23 merca.

— Naujos šuiles šime pawietyje tapenczios itaijptos: Piauliuše, Daržapeliuše, Waškūše, Do-wilose, Kunčiuše ir Pangejose.

— Szime šep taip pakajingame meste dabar ant ulycziu tankei apiplesimai atsitinka, taip kad ir bangu wakare wėlai tur paeti.

Gumbinė. Kaip girdėti, Klaipėdos ir Lab-guwos pawiečiai nū Karaliaucziaus waldžios walscziaus prie Gumbinės walscziaus tapę pri-glausti.

Cittunai. 11. jan. nekursai ufininkas iš Pilupėnu buvo czion atwaziawes. Jam nū šlaju atstojus, wienas daug kartu forawotas bernas ant jo šlaju užšiedes į Stalupėnus pawaziawes, o iš czia wėl per Cittunus į Marijampolę (lentischoje Lietuwoje). Ezion buwes šlajas ir aršli 600 mk. wertus už 40 rubliu pardawes. Marijampolėje tapė įšai pawytas, šuintas ir Stalupėnu kalesimq pargabentas.

Naujausios žinės.

Berlynas. Jš czia girdėti, kad Prusu waldžia dėl suwofieciawimo rytiniu žemės daliu (Lentijos ir Lietuwos) laukus užpirt-senti, kurie apjodinimui su Wofieciū bu-rais suwartoti bus; tam dalykui keli mi-lijonai pinigų nū karalystes šaimo bus prašyti.

Gromatnyezia.

Cyrulini. Tawo atwiras šastelis yra mano ran-toje. Jan 4. num. šafiau, kad wifas gromatas gawes. Pabas dienas taw ir namisčiams.

D-rui Cyglerini. Tawo gromatą gawome. At-litšime kas reikalinga.

Kalwaiczini. Tawo gromata gauta. Jei iš abo-mentu kas 1. num. nebutu gawes, tai tedūda žinę. Aš pricupijū. Tit atkeliaut apsilantyti.

Pencz. Tawo gromata atėjo. Apie wistą dīšu platešni atrašą per gromatą. Kaip Naujoje ejo, iš 5. num. R. S. patirsi.

Gaigalaczini. Gromatą wėl atrašysiu.

Milaczui. Kita syki. Wėl placziaus rašysiu.

Turgaus prekos.

nū 16. jan. 1885.

	Klaipėdoje.		Tilžeje.	
	mk. pf.	mk. pf.	mk. pf.	mk. pf.
Kwiečiai už 42½ kilogr. . .	6 75	7 20	5 80	6 70
Rugei už 40 kilogr. . .	4 80	5 20	4 50	4 80
Miežei už 35 kilogr. . .	4 40	4 75	3 50	4 50
Wiožos už 25 kilogr. . .	2 70	3 20	2 50	3 —
Žirnei, rainieji, už 45 kilogr. .	7 —	7 50	5 50	6 50
Žirnei, baltieji, už 45 kilogr. .	6 50	7 —	5 —	6 50
Semenei už 35 kilogr. . .	5 50	6 —	—	—
Dymotai už 50 kilogr. . .	18 —	—	18 —	—
Keputės už 45 kilogr. . .	1 —	1 20	1 40	—
Swiešas už 1 kilogr. . .	1 60	1 80	2 —	—
Kiaušei už kapą . . .	3 —	—	2 50	—
Pywas už 100 lyteriu (bahr.) .	—	—	24 —	—
Brangwiyas { už 100 lyteriu . . .	—	—	28 —	—
{ už 1 lyterį . . .	—	—	—	30 —
Kiaulena už kilogr. . .	1 —	1 20	1 —	1 20
Žautiena „ „ . . .	— 80	1 —	— 80	1 —
Wersiena „ „ . . .	— 60	1 —	— 80	—
Awincziana už kilogr. . .	— 80	1 —	— 80	—
Grusienė, papr., už kilogr. . .	—	—	— 34	—
Awiz, kšipai už kilogr. . .	—	—	— 44	—
Szianas už centnerį . . .	1 50	2 —	2 —	2 30
Sziaudai už kapą 4 600 tgr. .	21 —	24 —	18 —	24 —

100 rubliu

14./1. 200,75, 15./1. 200,80, 16./1. 200,75,
18./1. 200,65, 19./1. 200,65, 20./1. 200,50.

Apsakymai.

Dėlawonė.

Raginimą jaundami turime savo pa-larnią dėlawonę ne wienat Šyrutes wpiant-sybei, bet ir jos draugams ištarti už tą garbę, kuri 17. šio m. „Šyrutes“ mėnesiniame fusėjime. Naujojoje, mums į dalykus teto.

Budelisčiūse, 19. 1. 86.

Wardan wifu prieteliu

Kujus.

Milus bei bukskingius

double bei kaizermanteliu cei-tius, prancuziškas škepetas (long chales) bei wioferiopas- fitas škepetas, aršliu dekius,

taip ir

bumbulus bei wilnas

pažįstamai geriausėje styriše prisulo didžianstame išsityrime pigiaus kaip wisi titi kupejai.

C. Staschull,

Tilžeje,
wofischoje ul. num. 14,
antrame krome nū kampo.

S. Matėgytis

Tilžeje, Kasaros ul. 1. num.

prisifuslo Lietuwininkams,

☛ wiofokius kurpius darbus, ☛
kaip kurpes, šopagus ir t. t. gerai, gri-tai ir pigi atlikti.

**Senas, senasias lietuwiškas ir apie
Lietuwą knigas**

perka **Miksas,** Tilžeje, pylimo ulyczioje
(Dammstr.) 2.

Del padėjimo

pro mo kupcyškes

pardidu savo bagotingai dawadytąjį

☛ **gūlį** ☛
**ponu ir
žinponu gamakū**
už kogną priimtiną prekią.

A. Engelmann,
Tilžeje, wofischoje ul. 31/32.

Lietuwiškoji

= knigu spaustuwė =

Mikszu Jurgio

Tilžeje ant pylimo 2. b. (Tilšit, Dammstrašė 2.)
prisiwelwija gatawonei

wioferiopianšiu spandos daigtu

lietuwiškoje, wofischoje ir kitoje kalboje. Spaustuwė yra apstingai wiofokiomis skaitytinomis, tarp kuriu wisi įwairumai lietuwiškos rašybos raštženklui randami, aprupsta ir dirba su pritinkamaisiais dirbtuwais (mašynomis); prieg tam įsitiekusi notas wiofokius raštus su balsais dawadnei išspaudžia.

Darbai gerai atliekami ir pigi parokūjami.

Pasitiekdamas, jog brolei Lietuwininkai mano už-siėmimą už naudingą dėl tėwynės išrazdami jį pagal įstangą šelpsi, pasilecewoju ir sweikinu širdingianšei kiel-wieną tėwynininką.

Mikszu Jurgis.

Prašymas.

Wienas gywentojus rusiškos Lietuwos, Suwasku redybos, Wilkawiškio pawiecio, Pažeriū walscziaus, **A. Bufawietis** iš **Obšraku**, padūda žinę, kad jis užšimdamas mēkanisčiais ištyrinėjimais išrado du iki šiol neįjintu prietaisū, judyti wiofokias dirbtuwes, gawadorisčias ir pabirifiskas.

1) Pawertimas ant mēkanischo darbo tefancziu wandeniu, kad ir didžiausiu, su maža kasta; nės tas prietaisas pasigatawija iš pigios medegos, lengwai padaromas ir už-laitomas; o labiau, kad ir nereikalauna užwentimo upės, tik upė tefedama sawotistū budu per jį padūda wifą sawo tefėjimo šylą į darbą. Tas prietaisas gal judyti wiofokį darbą, stowintį ant wietos, kad ir didžiausią, žiurint ant didumo upės ir smartumo jos tefėjimo. — Padarymas tokio juditojans wandeninio be dirbtuwo (mašynos), atliekan-cio darbą, kasts nū 200 iki 400, 600 mk. ir taip toliaus pagal norą būdawojanczio ir reitą jo šylos. Raštūdamas 200 mk. turės widutinišką šylą, lygią šylai 4 aršliu.

2) Prietaisas sudetas iš dwiejū geležiniu cylindriū, sujungtu tarp sawes mažesnis šanareis, gal pawersti ant mēkanischo darbo šylą sudeliu išdūdancziū gazus prie išdegimo, tai yra: parako, dynamito ir kitu žinomu kēmioje judeliu. Tas prietaisas yra wifai panašus į prietaisą dirbantį darbus ugnia ir wandeniu. Toks prietaisas gales pritifti ten, kur netinka ugninis dėl didelio swarbumo. Szitas prietaisas yra labai lengwas, nės ne-reikalauna imti su sawimi malku nei wan-dens ir būdamas mažo itkumo gal dūti gei-džiamą šylą, kad ir didžiausią*).

Įbraštojas geidžia, kad jo tie išradimai wēitlaušei išsiplatint, nės jie gales atnekti naudą dėl šweto, užwadūdami kas dieną brangstantį kurenimą. Moliawoniū (risunkū) czion nepadūdame, nės įbraštojas dar ne-paspejo iššimti patento ant tu išradimū**).

*) Tas prietaisas dėl sawo lengwumo susigadytu ortulkininkams, kurie waldomą ba-luną taišosi. Red.

**) Mes welhame, kad skaitytojai apie tą dalyką pasirupintu ar susinešdami su ponu B., arba ir kitus, kurie su mēkanis-čiais užsideda, ant susinešimo paafindami. Kognam smagu patēmyti, kaip mēkanisčią ne wien šwetim-gencziū waldo, bet ir Lietuwei.